

«ПОГОДЖЕНО»

Заступник начальника академії з Голова приймальної комісії Військової
навчальної роботи
полковник

Олег МАСЛІЙ

«01» 05 2025 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії Військової
академії (Одеса)
генерал-майор

Андрій КОВАЛЬЧУК

2025 р.

ПРОГРАМА

вступних випробувань з дисципліни **“УКРАЇНСЬКА МОВА”**
для навчання у Військовій академії за освітньо-кваліфікаційним рівнем
“Бакалавр”

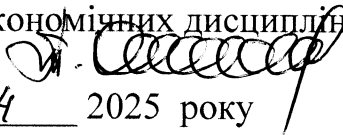
Одеса
2025

Розроблено та внесено: кафедрою гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Військової академії (м. Одеса)

Розробник програми:

Тарасенко Оксана Дмитрівна, працівниця ЗС України,
старша викладачка кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

Програма вступних випробувань розглянута на засіданні
кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
Протокол від “28” квітня 2025 року № 9

Начальник кафедри гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
полковник

Т. ОСТАПЧУК

“28” 04 2025 року

Програма обговорена і ухвалена до використання на засіданні
приймальної комісії Військової академії “01” 05 2025 року

ВСТУП

Програма відповідає Програмі зовнішнього незалежного оцінювання (НМТ) з української мови, яка розроблена з урахуванням чинних програм із української мови для 5-11 класів: за заг. ред. Р. Мовчан, О. Бандури, Н.Волошиної. Домінуючим автором є Авраменко О. “Українська мова та література. Довідник (частина 1, 2)”.

Гуманітарне спрямування сучасної освіти в Україні сприяє більш повному розвитку особистості молодшої людини у контексті засвоєння загальнолюдських цінностей; формування національної свідомості майбутніх курсантів. Мова є головними чинниками цього процесу. Складання вступниками вступного іспиту з української мови дає можливість не тільки виявити їхні знання, набуті в середній школі, але й проаналізувати вміння сучасної молодшої людини мислити самостійно.

Завдання для вступних випробувань з української мови розроблені згідно з програмами вступних випробувань, затвердженими Міністерством освіти і науки України, з використанням елементів тестових технологій, рекомендованих Міністерством освіти і науки України (Наказ МОН № 1806 від 30.12.2024 “Про організацію та проведення у 2025 році національного мультипредметного тесту”, Наказ УЦОЯО № 6 від 14.01.2025 року “Про затвердження загальної характеристики національного мультипредметного тесту 2025 року”).

Екзамен для вступників проводиться у письмовій формі з письмовим фіксуванням відповідей у бланку відповідей із метою виявлення рівня знань з української мови. Завдання вступного випробування з української мови, яке складають вступники, **містять** двадцять (20) тестових завдань (кожне оцінюється у 10 балів). Усього абітурієнт може набрати 200 балів.

Відповідь на 20 питань передбачає знання основних розділів мовознавства, що репрезентують мовні норми української літературної мови (усі розділи мовознавства).

На виконання завдань відведено **90 хвилин**.

Матеріал програми “Українська мова” розподілено за такими розділами: (“Фонетика. Графіка”, “Лексикологія. Фразеологія”, “Будова слова. Словотвір”, “Морфологія”, “Синтаксис”, “Стилістика”, “Орфоепія”, “Орфографія”, “Розвиток мовлення”).

УКРАЇНСЬКА МОВА

1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення у групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування у-в, і-й.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

3. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах.

4. Морфологія

4.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви – а (-я), -у (-ю) в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

4.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх

творення (проста, складна й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

4.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників: один, одна; два, три, чотири; від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят; сорок, дев'яносто, сто; двісті – дев'ятсот; нуль, тисяча, мільйон, мільярд; збірні; дробові.

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

4.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

4.5. Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

4.6. Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

4.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

4.8. Вигук

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

5. Синтаксис

5.1. Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю засобів ускладнення (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

5.2.3. Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові,

узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

5.2.4. Речення з однорідними членами

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами.

Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнюючі члени речення.

Розділові знаки в односкладних членами.

5.2.5. Складне речення

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

інтонація й сполучники або сполучні слова; інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові.

Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

5.2.5.1. Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.2.5.2. Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;

складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;

складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);

2) з неоднорідними частинами (пояснюваною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

5.3. Способи відтворення чужого мовлення.

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

6. Стилїстика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

7. Орфоепія

Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків:

[дж], [дз], [дз']; [г]; [ж], [ч], [ш], [дж]; груп приголосних (уподібнення, спрощення); м'яких приголосних; подовжених приголосних. Вимова слів з апострофом.

8. Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення йо,ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках, не з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

9. Розвиток мовлення

Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

Рекомендована література

1. Авраменко О. Українська мова і література: Довідник завдань у тестовій формі (1 та 2 частина). К., 2024. 496 с.
2. Авраменко О. Українська мова. Теорія в таблицях. Завдання у форматі НМТ. К., 2025. 232 с.
3. Білецька О., Заболотний В. Національний мультипредметний тест. Українська мова. Тестові завдання у форматі НМТ-2025. К., 412 с.
4. Заболотний В. Українська мова. Комплексне видання. К., 353 с.
5. Куриліна О. Українська мова. 10 варіантів у форматі НМТ. 2-ге видання. Кам'янець-Подільський, 2025. 76 с.
6. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. К, 1997 та інші роки видання.
7. Ющук І. П. Українська мова. К., 2004.

Інформаційні джерела

8. <https://avramenko.com.ua>
9. <https://vseosvita.ua> (тести для підготовки до НМТ-2025).
10. <https://mon.gov.ua>. Український правопис.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Той самий звук позначає підкреслена літера в усіх словах рядка: (фонетика)

- А шоколад, граєш, дивишься
- Б розжуй, показати, базилік
- В пасіка, ромашці, перенісься
- Г родина, народження, додаток
- Д лазня, зіставити, книжки

2. Апостроф потрібно писати на місці пропуску в усіх словах рядка: (орфографія)

- А дит...ясла, медв...яний, в...юнець
- Б п...ятдесят, В...ячеслав, розп...яття
- В м...ятний, знічев...я, сер...йозний
- Г пред...явник, міжгір...я, різьб...яр
- Д з...ясувати, в...ялити, грав...юра

3. М'який знак треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка: (орфографія)

- А низ...кий, волин...ський, утр...ох
- Б турец...кий, різ...бяр, нян...чин
- В рибон...ці, красун...чик, сяд...те
- Г погод...ся, жен...шен..., тон...ший
- Д винос...те, стежин...ці, т...м'яний

4. Через дефіс треба писати обидва слова в рядку: (орфографія)

- А багряно\червоний, гори\цвіт
- Б небесно\блакитний, любі\мене
- В духмяно\медвяний, звіро\бій
- Г загадково\таємний, ломи\камінь
- Д сумовито\тривожне, перекоти\поле

5. Подвоєні літери треба писати в усіх словах рядка: (орфографія)

- А рі(чч\ч)ю, гордіс(т\тт)ю
- Б шале(н\нн)ий, лю(т\тт)ю
- В букве(н\нн)ий, Воли(н\нн)ю
- Г бджоли(н\нн)ий, росли(н\нн)ість
- Д (в\вв)ічливий, передгро(з\зз)я

6. Разом треба писати кожне слово в рядку: (орфографія)

- А військово\спортивний, військово\зобов'язаний
- Б військово\полонений, військово\оздоровчий
- В військово\спортивний, воєнно\стратегічний
- Г воєнно\стратегічний, військово\полонений
- Д військово\полонений, військово\зобов'язаний

7. Фразеологізм текти крізь пальці означає: (фразеологія)

- А марно щось втрачати
- Б робити зауваження в гострій формі
- В за всяку ціну дістати щось
- Г навмисне не помічати чогось
- Д тихо й обережно поводитись

8. З'ясуйте, якою частиною мови є підкреслене слово в реченні
Виноград плакав і плакав, але ніхто не зупинявся коло нього. (морфологія)

- А частка
- Б сполучник
- В займенник
- Г прислівник
- Д прийменник

9. Правильно написано числівник: (морфологія)

- А трьохста вісімдесяти
- Б шестидесяти чотирьох
- В на дев'яностах трьох
- Г сімохсот п'ятдесяти
- Д п'ятьмастами сімома

10. Правильно узгоджено числівник з іменником у рядку: (морфологія)

- А чотири фахівці
- Б півтора місяці
- В семеро сестер
- Г три банана
- Д два рази

11. Правильно утворено форму наказового способу у варіанті: (морфологія)

- А ходити-ходіте
- Б розвивати-розвиваймо
- В зберегти-збережемо
- Г заносити- заносимо
- Д відповідати-відповідаємо

12. Дісприкметник є в усіх рядках ОКРІМ: (морфологія)

- А засмагли діти
- Б розв'язані задачі
- В виконане завдання
- Г подріблені горіхи
- Д радісні діти

13. Типе між підметом і присудком вжито в реченні: (синтаксис)

- А У віконній рамі – графіка зимового саду.
- Б Сонце трохи припекло – сніг водою потік.
- В Оце і є той випадок єдиний, коли найбільша мужність – утекти.
- Г Гуде вогонь – веселий сатана.
- Д Іронія – це блискавка ума.

14. Двокрапку треба поставити в реченні: (синтаксис)

- А Обгоріли погасли останні вогні облетіло жоржиною літо.
- Б Сади стоять обдмухані вітрами листки летять киваючи гілля.
- В Не бійтесь заглядати у словник це пишний яр а не сумне провалля.
- Г По-осінньому тихо цвітуть небеса.
- Д Моя свобода завжди при мені

15. НЕПРАВИЛЬНО побудоване речення: (синтаксис)

- А Прочитаний роман моїм однокласником зацікавив мене.
- Б Мене зацікавив роман, прочитаний моїм однокласником.
- В Роман, прочитаний моїм однокласником, зацікавив мене.
- Г Прочитаний моїм однокласником роман зацікавив мене.
- Д Мене зацікавив прочитаний моїм однокласником роман.

16. З'ясуйте, яким членом речення є виділене слово

Двічі з неправдою не пройдеш. (синтаксис)

- А присудок
- Б додаток
- В обставина
- Г означення
- Д частка

17. Складне речення утвориться, якщо обрати варіант продовження для речення "Сонце заходило..." (синтаксис)

- А розкидаючи рожеві плями.
- Б і надворі починало вже темніти.
- В ніби пірнало в безкрає море.
- Г і тепло разом із собою забирало.
- Д і накладало ніжні сліди на берег.

18. Кому треба поставити між частинами складного речення: (синтаксис)

- А Була б охота знайдеться й робота.
- Б Угорі почало світлішати місяць зійшов
- В Рада б зірка зійти чорна хмара заступає.
- Г Ідуть роки виростають діти.
- Д Світали ночі вечоріли дні.

19. Складнопідрядним з означальною частиною є речення: (синтаксис)

- А І де в світі тая сила, щоб в бігу його спинила.
- Б Море так бадьоро хлюпає, що аж слухати любо.
- В Так літував Іван у полонині, аж доки вона не спустила.
- Г Благословен, чий труд прекрасний житття здійсмає із руїн.
- Д Світали ночі, вечоріли дні.

20. Складним із сполучниковим та безсполучниковим зв'язком є речення: (синтаксис)

- А Сонце заходить, гори чорніють, пташечка тихне, поле німіє.
- Б Плачуть дощі в снігах, просять вітри спочину і розбивають в прах зоряну павутину.
- В Ранок був безвітряний, тихо пролітала негуста пороша, садок ніби відпочивав.
- Г Минає літо, осінь вже бреде, лісів багрець торкнувся вересневий.
- Д Планета сива над віками крутиться, минають дні, і пахне сіножать.